

HandläggareMelanie Lindqvist
Telefon: 08-508 28 887**Till**Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2019-11-29, p 9**Stockholms stads program för inköp 2020-2023****Remiss från kommunstyrelsen, dnr: 2019/799****Förvaltningens förslag till beslut**

1. Godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Justera beslutet omedelbart.

Anna Hadenius
FörvaltningschefMikael Nyberg
Avdelningschef**Sammanfattning**

Kommunstyrelsen har remitterat förslag till uppdatering av programmet för upphandling och inköp till miljö- och hälsoskyddsnämnden för svar senast den 29 november 2019.

Programmet är ett stadsövergripande styrdokument och ska ange inriktningen för inköpsarbetet i samtliga nämnder och bolag under perioden 2020-2023. Programmet anger också hur stadens inköpsarbete ska bidra till en ökad valfrihet för stockholmarna och till en hållbar stad samt skapa förutsättningar för kostnads-effektivitet, innovation och en mångfald av aktörer. Utöver förslaget till program för inköp föreslås även att klausulen för meddelarfrihet och meddelarskydd uppdateras i fråga om i vilka kontrakt klausulen ska användas.

Miljöförvaltningen ställer sig positiv till stadens nya program för inköp. Det är ett välarbetat, tydligt och lättförståeligt styrdokument.

Bakgrund

I samband med budget 2019 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att uppdatera *Stockholms stads program för upphandling och inköp*, med fokus på strategier för ökad valfrihet, mångfald och hållbarhet.

Utgångspunkten vid utarbetandet av förslaget har varit att synliggöra och förstärka inköpsarbetets strategiska betydelse för utveckling av stadens verksamheter. Betoning har bland annat lagts på vikten av kostnadseffektivitet, innovation, utveckling av beställarkompetensen samt en aktiv uppföljning av stadens inköp.

För genomförande av programmet kommer tillämpningsanvisningar att tas fram. Dessa ska närmare beskriva specifika strategier och genomförandefrågor för hur de övergripande målen ska nås.

De viktigaste ändringarna som har gjorts i programmet jämfört med nuvarande är följande:

- Justering till kommunfullmäktiges nya inriktningsmål
- Betoning av att inköpsarbetet ska bidra till kostnadseffektivitet, en väl fungerande konkurrens och en mångfald av aktörer
- Mål för inköpsarbetet
- Benämningen av programmet
- Tillägg av kommunkoncernens gemensamma inköpsprocess och processramverk
- Fokus på samverkan inom kommunkoncernen gällande bland annat kategoribaserat arbetssätt
- Betoning på frågor gällande miljö och klimat inom inköpsarbetet, inklusive djurskydd och etisk handel
- Justering av obligatoriska roller/funktioner för samordning av inköpsarbetet i staden
- Giltighetstid för programmet

I förslaget har skrivningen kring inköpsarbetets roll för att uppnå mål gällande miljö och klimat samt djurskydd och etisk handel förstärkts jämfört med det hittillsvarande programmet. En tydlig koppling görs också till stadens miljöprogram där de olika målen som anges i miljöprogrammet ska inkluderas i ställningstaganden i samband med upphandlingar och inköp. Miljöprogrammets mål, och hur inköpsarbetet ska ske utifrån dessa, konkretiseras i de tillämpningsanvisningar som hör till programmet.

Stadsledningskontoret föreslår att en tydlig skrivning förs in gällande att inkludera etisk handel generellt och djurskydd och antibiotikaanvändning specifikt i inköpsarbetet.

Stadens mål är att varor som staden upphandlar ska vara producerade under hållbara förhållanden och av ansvarsfulla leverantörer, där anställda ges en god arbetsmiljö och goda anställningsvillkor. Etisk handel omfattar också att korruption i produktionsledet ska motverkas med kraft. Stadsledningskontoret föreslår därför att detta lyfts fram i programmet.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Miljöförvaltningen ställer sig positiv till stadens nya program för inköp. Det är ett välarbetat, tydligt och lättförståeligt styrdokument.

Justering till kommunfullmäktiges nya inriktningsmål

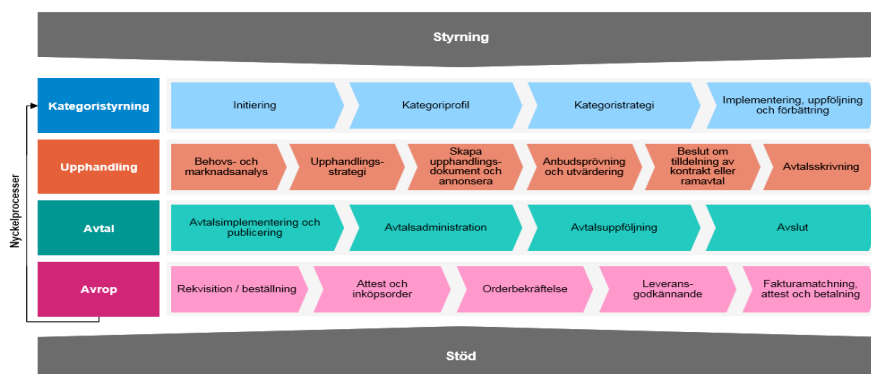
Under inriktningsmålet ”En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden” beskrivs innovation som ett sätt att ta tillvara på leverantörers idéer för att främja nya tekniska lösningar och arbetssätt. Miljöförvaltningen välkomnar stadsledningskontorets syn på att det ska ges utrymme för innovation vid upphandlingar, och vill framför allt lyfta fram användningen av funktions-upphandling: genom att uttrycka identifierade behov som ett önskat funktionskrav låser man inte leveransen eller utförandet till en särskild teknik, arbetsmetod eller produkt utan möjliggör för leverantörerna att bestämma hur lösningen ska se ut. Ett lysande exempel på detta är de gemensamma miljökraven för entreprenad-upphandlingar (Stockholms stad, Göteborg stad, Malmö stad och Trafikverket), där fordon/maskinkrav har bäddats in i en funktion för att minska den fossila användningen med 20% utöver rådande reduktionspliktsnivå. Då vet utföraren ramarna och fordonen/maskinerna har en tekniknivå, och sedan är det upp till utföraren själv att innovativt klara miljökraven.

Benämning av programmet

Miljöförvaltningen instämmer med stadsledningskontoret att ändringen på programmets benämning från ”Stockholms stads program för upphandling och inköp” till ”Stockholms stads program för inköp” gör det tydligare att upphandling och inköp inte är olika saker utan att inköp är en övergripande process där upphandling är en del av arbetet.

Gemensam inköpsprocess och kategoribaserat arbetssätt

Miljöförvaltningen ställer sig positiv till att inkludera inköpsprocessen och processramverket i programmet då det tydliggör alla processer som tillhör inköpsprocessen. Förvaltningen anser dock att det cirkulära arbetet i den strategiska inköpsprocessen inte framgår så bra i figuren över stadens inköpsprocess (figur 1) Illustrationen ger ett ganska linjärt intryck då pilen som ska symbolisera det cirkulära (längst till vänster) knappt är synlig. Upphandlingsmyndighetens bild (figur 2) över inköpsprocessen anser förvaltningen bättre visar på vikten av att den kunskap som inhämtas under avtalsförvaltningen används som underlag vid nästa upphandling.

Figur 1 Stadens inköpsprocess

Figur 2 Upphandlingsmyndigheten

I programmets inledning (sid 3) betonas att kontinuerlig intern och extern samverkan är av största vikt för att nå stadens övergripande mål. Samverkan är av största vikt inom det kategoristyrda arbetssättet men det är också viktig som ett verktyg för att utveckla

stadens verksamheter och uppfylla stadens mål för inköp. Samverkan ska syfta till kunskapsinhämtning och kunskaps-spridning och ge möjligheter att dela erfarenheter.

Miljöförvaltningen ser ett ökat behov av samordning mellan förvaltningar och bolag inom kategoriarbetet där intern samverkan hittills har gett goda resultat. Miljöförvaltningen ställer sig därför positiv till att programmet innehåller krav på att förvaltningar och bolag ska bidra med resurser till det gemensamma kategoriarbetet och att samverkan betonas i programmet. Vid kategoriarbetet är det av stor betydelse att alla stadens olika verksamheter blir representerade i de olika kategorierna för att säkerställa att hela stadens behov blir tillgodosedda. Detta leder till ett bättre underlag vid det gemensamma arbetet, erfarenhetsutbyte och bidrar till målen om en lärande och innovativ inköpsorganisation. Utifrån detta borde kravet på stadens förvaltningar och bolag att bidra med resurser inte bara gälla under programmets giltighetstid utan ses som en förutsättning för att nå stadens mål för inköp. Samtidigt vill förvaltningen betona betydelsen av att de enskilda medarbetarna i de olika kategorierna ges tid och möjlighet att bidra med sin specialkompetens och inte känner sig tyngda av ansvaret.

Miljöförvaltningen vill lyfta vikten av strategisk kommunikation som en viktig del för att inköpsprocessen ska fungera väl. Av erfarenhet från Kemikaliecentrums medverkan på serviceförvaltningen samt från kontakt med stadsdelarna och förskolor finns behovet av ett bättre informationsflöde och kompetenshöjning hos framförallt beställarna. Det finns behov att öka kännedomen hos beställare om stadens avtal och hur avrop går till. Detta skulle även kunna öka avtalstroheten.

I programmet lyfts aktiv avtalsförvaltning som en viktig del i stadens inköpsprocess. Miljöförvaltningen instämmer i att en aktiv avtalsförvaltning är av central betydelse, staden måste följa upp att dess leverantörer levererar enligt avtal och att stockholmarna får mesta möjliga service och nytta för sina skattepengar. En god avtalsförvaltning ger i sin tur goda förutsättningar inför nya upphandlingar. En god kommunikation med beställarna är viktig för avtalsförvaltningen för det är hos beställarna kunskapen finns om hur väl avtalen fungerar i verksamheten. Serviceförvaltningen utvecklar just nu organisationen kring avtalsförvaltning och detta välkomnas av miljöförvaltningen som ser att stora behov finns, en del kategorier inom upphandling saknar detta helt idag.

Klimat och miljö

För att delarna kring hållbarhetskrav ska fungera på det sätt som programmet anvisar anser miljöförvaltningen att det behövs extra resurser hos serviceförvaltningen eller stadsledningskontoret för att koordinera arbetet vid framförallt centralupphandlingar med att ställa krav och följa upp den breda palett av hållbarhetskrav som finns.

Staden upphandlar i sin tur entreprenörer eller konsulter som gör inköp för stadens räkning i exempelvis byggande, drift och underhåll. Miljöförvaltningen vill betona vikten av att dessa har krav på sig och ansvarar för att hållbarhetskraven ställs i förfrågningsunderlaget för varor som köps in till tjänsterna de ska utföra.

Miljöförvaltningen anser att det är bra att programmet i stort hänvisar till stadens miljöprogram och de handlingsplaner som hör till detta. På motsvarande sätt borde även göras för skrivningarna gällande djurskydd och antibiotikaanvändning, som annars riskerar att bli väl detaljerade. Miljöförvaltningens förslag är att detta istället lyfts i tillämpningsanvisningarna till programmet.

Stadsledningskontoret föreslår vidare i sitt tjänsteutlåtande en skrivning gällande etisk handel som ska inkluderas generellt i programmet. Begreppet *etisk handel* förekommer dock inte i programmet (förutom på ett ställe i samband med god djurhållning). *Rättvis handel* lyfts under stadens tredje inriktningsmål: ”En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden” och är en internationell gemensam definition som erkänts av Europaparlamentet och Europeiska Kommissionen. Etisk handel har ingen klar organisationsbas utan baseras oftast på FN-organet ILO:s (International Labour Organization) kärnkonventioner. För att minska risken för att blanda ihop begreppen bör begreppens innebörd förtydligas i programmet.

Roller och ansvar

Stadsledningskontoret föreslår i sitt tjänsteutlåtande att förvaltningar och bolag ska utse en funktion som inköpsansvarig för att underlätta kontakter inom inköpsarbetet, såväl internt som externt, och kunna erbjuda en enkel väg in för externa företag och intressenter vid inköpsfrågor. Miljöförvaltningen instämmer och anser att det är en nödvändig roll för att kunna uppfylla programmets syfte.

Tillämpningsanvisningar

Miljöförvaltningen vill understryka att det är viktigt att tillämpningsanvisningarna som tas fram till programmet harmoniserar med miljöprogrammet och de handlingsplaner som finns för att det på ett tydligt sätt ska framgå hur målen för inköp ska uppnås.

SLUT

Bilagor

1. Stockholms stads program för inköp 2020-2023
2. SLK:s tjänsteutlåtande Uppdatering av programmet för upphandling och inköp, Dnr KS 2019/799
3. Klausul om meddelarfrihet och meddelarskydd